СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 154. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 10-го серпня 1943. No. 154. Jersey City, N. J., Tuesday, August 10, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

НОВІ ОБМЕЖЕННЯ В ПРИБЕРЕЖНІЙ СМУЗІ АТЛЯНТІЙСЬКОГО ОКЕАНУ

НЮ ЙОРК. — Командант Східньої Оборонної Смуги лейтнант-генерал Гю А. Дром видав нові обмеження руху й діяльности в прибережних стейтах над Атлянтійським океаном від Мейн аж до Флориди, включаючи Дистрикт Коломбія. Оповістка про обмеження має на цили прийти в поміч воєнним та промисловим заведенням. Проклямація ген. Дрома вичисляє в кожнім стейті предмети, обняті обмеженням, а це фабрики, шляхи, мости, тунелі, пристані, летунські майдани й інші обекти. Спеціяльну увагу публики звернено на заборону рухів в недозволених смугах, а з окрема заборону фотографування околиці. Кара за непослух доходить до одного року вязниці та 5,000 долярів грішми. Тому, що новим розпорядком обнята велика територія, жителі кожної поодинокої околиці мають познайомитися із границями забороненої смуги та докладним змістом праклямації.

МАБУТЬ НЕСКОРО ПРИЙМУТЬ МАЙНЕРІВ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ШІКАГО. — Тут збирається на чвертьрічне засідання екзекутивний уряд Американської Федерації Праці. Між справами, які на засіданню мають вирішити є прийняття Джана Л. Луиса із його юнією Злучених Майнерських Робітників до Американської Фидерації Праці. З настрою поодиноких членів екзекутиви можна робити висновок, що справа не є належно підготована і до злуки майнерів із федерацією ще не прийде на найближчій конвенції федерації, що збирається в жовтню.

СТАБІЛІЗУЮТЬ ЦІНИ АЛЬКОГОЛЬНИХ НАПИТКІВ.

ВАШИНГТОН. — Бюро Адміністрації Цін оголошує стабілізацію цін горівок, як домашнього виробу так і імпортованих із заграниці. Це потрібне тому, щоб недопустити до безнастанної зміни цін в різних околицях та виключити надто великі заробітки як в фабричнім так і в дрібнім розпродажу. Ліста з цінами горівок та вин має бути подана до відома гостей в ресторанах. Надіються, що ціни алькоголічних напитків будуть пересічно менші, ніж досі, бо новий розпорядок стабілізує ціни на цілій території Злучених Держав.

ПОБІР ПЕРЕДВОЄННИХ БАТЬКІВ ВІДЛОЖЕНИЙ.

ВАШИНГТОН. — Комісія Воєнної Мужви повідомляє стейтових директорів, щоб вони при покликуванню батьків до воєнної служби, звертали увагу, від коли ці батьки є батьками. Коли це мужчини, що стали батьками ще перед днем 15. вересня 1942. р., тоді вони не будуть покликані до чинної служби поки перед ними не підуть інші з листи обовязаних до війська. Таке рішення видало Бюро Поборової Служби тому, бо вже від 1. жовтня будуть кликати до армії не лише хлопців, але й жонатих, що мають діти.

ПОЧАЛИ КІНЦЕВУ ЧАСТИНУ ПРАЦІ ДЛЯ ВИДОБУТТЯ ЗПІД ВОДИ КОРАБЛЯ НОРМАНДІ.

НЮ ЙОРК. — Після 18 місяців праці над приверненням до вжитку найбільшого французького корабля Нормендї, що погорів і затонув у нюйорській пристані. Корабель піднісся вже понад поверхню води. Цей корабель перейняла на час війни управа американської воєнної фльоти і перезвала його на „Лафает". Експерти кажуть, що тепер уже почалася кінцева стадія праці над урухомленням Норманді-Лафаєта. Він лежав у болоті на скалі 60 стіп під водою ріки Гудсон.

У ВОЄННІЙ ПРОДУКЦІЇ ЗАНЯТИХ 30,000 ВЯЗНІВ.

ВАШИНГТОН. — У минулих літах нечинні вязні, що відсиджують кару, тепер стають до роботи у воєнній продукції. Коло 30,000 вязнів із 47 стейтів покликано до праці. Це сталося тому, бо уряд заборонив уживання сталі в звичайнім промислі. Тому, що через те треба булоб позамикати робітні, які існують при стейтових вязницях, ці робітні перемінено на робітні воєнних матеріялів і вязнів покликано до праці. Їх продукція дійшла до 20,000,000 долярів вартости на рік.

ЗА ВЖИВАНІ АВТА ПЛАТЯТЬ БІЛЬШЕ НІЖ ЗА НОВІ.

КЕНЗАС СИТІ. — Інтересну прояву можна завважити в торговлі автами. Сюди спроваджують уживані авта зо східніх стейтів, де нема багато ґазоліни. Тут продають їх для вжитку робітників у воєнній продукції по вищій ціні, ніж коштували нові авта перед війною. Запотребування авт велике, бо південно-західні й середне-західні стейти переповнені тепер воєнною індустрією й робітники вживають авт, щоб їздити до праці.

Підготовляють повоєнну заграничну політику Злучених Держав

ВАШИНГТОН. — Група сенаторів з обидвох політичних партій працює над виготовленням і проголошенням резолюції про закордонну політику Злучених Держав після війни. Йде про те, щоб цілий світ знав, з ким ми йдемо в політиці і які міжнародні засади признаємо. Для переведення резолюції треба наперед перевести агітацію між населенням Злучених Держав, щоб воно на якусь політику згодилося. Сенатори хочуть приєднати до своєї ідеї віцепрезидента Волеса та спонукати його, щоб він виголосив про це промову по радіо для цілого краю із Шікага 11. або 12. вересня.

44 СТЕЙТИ ЗВІЛЬНИЛИ ВОЯКІВ ВІД ПОДАТКІВ

ШІКАГО. — Федерація Адміністрації Податків перевела допити над тим, яке відношення стейтів до плачення податків вояками. З інформацій виходить, що вояки мають загальну прихильність, бо аж 44 стейти звільнили їх від плачення стейтових податків. Кілька стейтів звільнили не лише вояків, але теж і тих, що служать в торговельній фльоті. Деякі стейти звільнили всі приходи вояків від податків, а деякі лише до якоїсь висоти.

МІСЦЕВОСТИ В ЕВРОПІ МАЮТЬ БУТИ НАЗИВАНІ ПО КРАЙОВОМУ

ВАШИНГТОН. — Урядові кола звертають увагу, щоб при адресованню посилок до Европи виписувати латинськими буквами імена місцевостей так, як їх в дотичному краю називають, а не так, як пишеться в американських книжках. Отже на приклад місто Рим називається ROMA, а не ROME, місто Відень є WIEN, а не VIENNA; Москва буде MOSKVA, а не MOSCOW, а Львів буде LWOW, а не LEMBERG.

Мередіт Ф. Борил, директор Ради Ґеографічних Імен з департаменту нутрішних справ радить адресувати так листи чи то тепер чи то після війни, щоб виминути труднощів та приспішити доручення посилок. Зате імена країв, до яких посилки призначені, ліпше писати в англійській назві, бо це облекшить американським урядовцям працю, коли вони сортують посилки до чужоземних країв.

ФРАНЦУЗЬКЕ ЗОЛОТО З МАРТИНІКИ В РУКАХ АЛІЯНТІВ

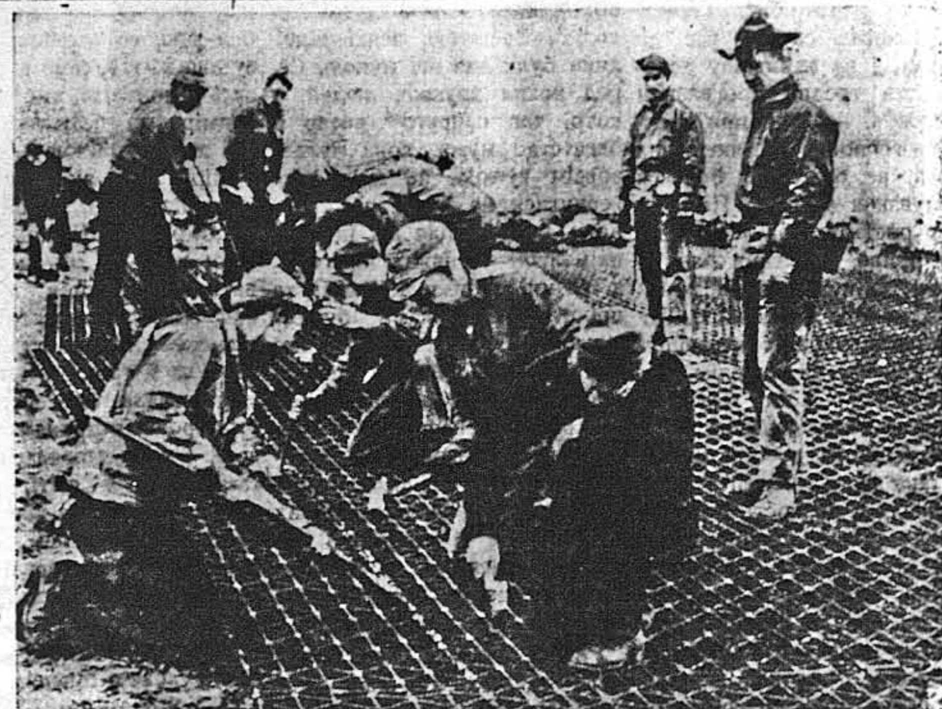
ФОР-ДЕ-ДРАНС (Остров Мартиніка). — Заки Мартиніка дісталася під адміністрацію Аліянтів, приходили накази з Віші до адмірала Роберта, щоб він затопив всі воєнні й торговельні кораблі, а також щоб вивіз усі припаси золота на найвищу глибину океану і там затопив його разом з кораблем. Скора акція Аліянтів тому перешкодила. Золото в різних французьких і чужинних монетах, вартости 285,000,000 дол., поміщене в казематах у глибині 50 стіп, попало в руки Аліянтів, заки був час його перевантажити зо сховку на корабель.

Надіються в Італії сильної внутрішньої боротьби і революції

ЦІРІХ (Швайцарія). — З інформацій, які доходять з таких італійських джерел, що подають дійсну правду про внутрішне положення в Італії, виходить, що там панує серед населення величезне напруження, яке може скінчитись наглим революційним вибухом, зверненим проти теперішнього режіму і його політики протягання війни і зволікання справи замирення з Аліянтами.

ҐЕРІНҐ НІБИ ЧОЛОВОЮ ОСОБОЮ В ТЕПЕРІШНІЙ НІМЕЧЧИНІ

МАДРИД (Еспанія). — Коли розуміти події в Німеччині в такий спосіб, як їх представляє столична еспанська преса, то виходилоб, що в Німеччині сталось щось „надзвичайне". А воно на таке виглядає, якщо це правда, що Ґітлер є властиво тепер уже тільки „фіґурою", що стоїть формально ніби на чолі держави, коли в дійсности активним провідником став державний маршал Герман Ґерінґ. Як тяжко в тих справах орієнтуватись, видно найкраще по тому, що ще вчера доносили з невтральних европейських центрів, що Ґерінґ „попав в неласку", а нині пишеться, що він став першою особою в державі. З еспанських інформацій виходилоб, що тепер в Німеччині армія взяла у свої руки цілий провід. Влада мала би бути в руках триумвірату, що складається з таких осіб: полевий маршал ген. Вільгельм Кайтель, що стоїть на чолі начальної команди, великий адмірал Карл Деніц, начальний командант маринарки, та маршал Ґерінґ. Той останній мав би мати найбільшу силу і бути посередником між армією і націстською партією. Виходить далі, що армія, беручи під увагу те, що сталося в Італії, вважає потрібним задержати надалі націстську партію і Ґітлера, щоби таким чином не допустити в Німеччині до такого хаосу, який настав в Італії по розвязанню фашистської партії й усуненню Мусолінія.

ПІДГОТОВКА ДО ЗАНЯТТЯ КІСКИ.—Найважнішим завданням американців на Алевтських Островах є тепер здобуття Кіски, дуже сильної японської бази, яку вони вспіли добре укріпити. Кіску бомбардують американські летуни майже кожного дня з різних баз. Одну таку будучу летунську базу для налетів на Кіску саме маємо на образку. Бачимо, як її будують американські інжинири.

НІМЦІ ПРОБУЮТЬ ЩЕ ДАЛІ СТАВИТИ В СИЦИЛІЇ РОЗПУЧЛИВИЙ ОПІР

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Згідно з тим, що доносять американські кореспонденти з поля битви в Сицилії, можна сказати, що боротьба на цьому острові ввійшла в таку дику і завзяту фазу, що все те перевищає бої в Тунісі. Це пояснюється тим, що німці намагаються усіми силами здержати наступи Аліянтів і вдержатись хоч на клаптику Сицилії. Та не зважаючи на ту розпучливу боротьбу, це їм не вдається. Найсильніший опір ставлять вони Американській Семій Армії, що знаходиться на схід від Троїни, Головні бої ведуться довкола гори Етни. Британська Восьма Армія віднесла нові успіхи, занявши Бронте, Адрано, Бянковілю і Бельпасо, а Американська Перша Дивізія окружує ворога біля Рандацо і правдоподібно замкне йому цілковито відворот. Положення ворога таке, що оборонна лінія ворога зовсім захитана. Ще найліпше держиться він вздовж північного побережжя, де, як пишуть кореспонденти, здесятковані ворог боронится з шаленою завзятістю. Та найбільш дикунська боротьба, як доносять, ведеться біля Сан Фрательо.

ДОБИВАЮТЬ ІТАЛІЙСЬКУ МОРАЛЬ ДАЛЬШИМИ ПОВІТРЯНИМИ РЕЙДАМИ.

ЛОНДОН. — Британська Повітряна Сила доповнює воєнні успіхи Аліянтів в Сицилії новими повітряними рейдами на осередки італійської воєнної продукції. В тих рейдах беруть участь сотні найкращих британських бомберів. Ось так атаковано північну Італію, де, як догадуються, німці будуть пробувати поставити оборонну лінію. Бомбардовано такі міста як Медиолян, Турин, Ґенуя. Яка є тепер слаба італійсько-німецька оборона, видно найкраще по тім, що ворожа проти-летунська акція знищила всього тільки один бомбовик на сотні бомбардуючих. Найбільше потерпів Медиолян (Міляно), де знищено електричні заведення, фабрику літаків та залізничу товарову стацію.

ТРОЇНА В ЦІЛКОВИТИХ РУЇНАХ.

ТРОЇНА (Сицилія). — Герберт Л. Метюз, кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, подає у своїх воєнних звідомленнях з Сицилії жахливий образ, який уявляє собою збомбардоване місто Троїна, довкола якого вівся такий завзятий бій американців з німцями, якого ще досі американці не мали. З цілого міста остали тільки руїни. І то такі, що навіть американський джіп не годен переїхати через румовища. Люди, що виходили з нор, плакали і гістерично та залякано питались, чи будуть ще дальші бомбардовання. Німці перед відходом забрали в людности всю поживу і взагалі все, що мало якусь вартість, а можна було забрати. Інше понищили на місці. Люди проклинали німецьких наїздників найгіршими словами, які тільки знає італійська мова.

ЯПОНЦІ ЗДЕРЖАНІ, ЗАПЕВНЯЄ ГЕН. МЕКАРТУР.

АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА НА ПОЛУДНЕВО-ЗАХІДНІМ ПАЦИФІКУ. — Ген. Доглес МекАртур оголосив заяву великої ваги, бо в ній підкреслив, що аліянтські удари в ворога на полудневo-західнім Пацифіку стали рішальними. Японія, заявив ґенерал, втратила на тому воєнному терені воєнну ініціятиву і перейшли в дефензиву. Це важне ще й тому, що осягнено ось такий великий успіх при дуже ограничених засобах, які, як це підтверджує ген. МекАртур, є ще й надалі ограниченими. Це, очевидно, тому, що головні сили є тепер звернені проти Гітлера.

НЕ ГОДНІ ЗДЕРЖАТИ СОВЄТСЬКІ НАСТУПИ.

ЛОНДОН. — Німецькі воєнні звідомлення подають, що совєтські війська наступають під Орелем далі з новими силами, як теж те саме діється на Кубані. Теж згадується, що Совєти пробують заломати німецьку лінію під Ленінградом. Совєтські комунікати говорять про наступи в напрямі на Харків і Брянськ, що продовжуються з успіхом, як теж подають, що відбито від німців дальших 190 місцевостей.

ЕВАКУЮТЬ БЕРЛІН.

ЛОНДОН. — Уже саме німецьке радіо подає про те, про що пишуть в невтральних краях уже від довшого часу, себто про евакуацію Берліна. Невтральні подавали вісти про страшний переполох населення німецької столиці, що надіється кожної хвилини таких бомбардовань, якими знищено Рур. Берлінське радіо згадує про виселення з Берліна одного міліона осіб.

НЕ БУДЕ МИРА ПЕРЕД РІЗДВОМ.

ПЛІМУТ (Англія). — Нема причини тішитись тим, що біля Різдва буде кінець війні та наступить мир. Такий оптимізм не є оправданий, каже мисс Елін Вилкенсон, міністеріяльна секретарка. Хто знає дійсність, каже вона, той думає інакше.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

"ЗЛОЧИН — ПОПУСКАТИ"

Секретар війни Генрі Л. Стимсон вернувся з довшої подорожи, підчас котрої зробив повітрям 13,500 дороги, і на першій своїй конференції з представниками преси в Вашинґтоні подав американцям результат своїх спостережень, які він зробив відвідуючи Африку, Британію й Ісляндію.

Говорив він наперед, як пристало на секретаря війни, про вояків. „Цей край", казав він, „усе говорив багато про свою вроджену військову силу. Без сумніву, найбільше вдоволяючою річчю для мене від перебрання цього уряду було побачити перехід від цеї перехвалки до величезного початкового розмаху сили". Ця американська сила причинилася немало до здержання на місці найбільшої військової машини в історії".

Тепер приходить час зробити інвентар, себто розглянути, кілько роботи мається зробити та тілько на це треба матеріялу й зусилля. Завдання перед перед Аліянтами ясне: вони мусять збільшувати далі натиск на своїх ворогів і примінювати до них ту одиноку річ, вороги розуміють: силу. Силу на сухоземлі, силу на воді, силу в повітрі.

З тими словами секретар війни перейшов до домашнього фронту. Попускати в роботі дома в цей критичний час було би злочином, — говорив Стимсон. Це було би з нашого боку найбільшим віроломством супроти тих наших людей, що тепер кладуть найвищі жертви. Ці вояки хочуть покінчити війну як найскорше, і цього мусимо хотіти ми, на домашньому фронті. Дорога до як найскоршого покінчення війни не лежить через недбальство на домашньому фронті.

Вороги наші мали між іншим одну велику несподіванку в тому, що Аліянти між собою так добре кооперують. Ця кооперація показується могутньою зброєю Аліянтів у цій війні, а в людській історії вона буде згадуватися як зброя, якої рівної не було. Вона найбільше з усіх чинників цеї війни причиниться до розгрому ворогів. Ця співпраця між аліянтськими силами є певно теж пригадкою для цивільного населення Америки, що, як Аліянти співпрацюють зо собою, так цивільні люди мусять співпрацювати з військом. Все, чого військови треба, воно повинно дістати, як найскорше й в повній потрібній кількости. Не можна опускати рук тепер, бо, мовляв, перемога вже й так певна. Як багато людей так собі скаже, то ця перемога ще може на довго відкластися й прийти нам пізніше й коштувати нас багато дорожче, ніж вона коштувала би нас, як ми будемо піддержувати воєнне зусилля з таким завзяттям, з яким наші вояки воюють на всіх побоєвищах, роскинених по всіх закутинах світу.

Територіяльні претенсії

Всім певно ще добре тямляться слова радіової промови президента Рузвелта з Білого Дому, в котрій він сказав:

„Обєднані Держави є по суті згідні щодо загальних цілей для повоєнного світу. Вони також згідні в тому, що тепер не пора заходити в міждержавні дискусії всіх точок мира й всіх подробиць щодо майбутнього. Ми не можемо ослабляти нашого натиску на ворога витрачуючи час на начеркування кожної границі й полагоджування кожної політичної суперечки в кожній частині світу. Найважнішою над усе справою нині є: вести війну — і виграти її".

Ще не прогомоніли ті слова, а вже, немовби на потвердження його остороги, підіймається хвиля територіяльних претенсій.

Польські ґазети в Америці наводять резолюцію Ради Народової Річипосполитої Польської, котра заявляється за продовжування політики Сікорського, що полягає на веденню війни при боці Аліянтів — „при одночаснім робленню всяких заходів, аби зо спадщини польської, з території Річипосполитої, її прав і ідеалів не тільки нічого не поменшено, але їх ще противно побільшено".

Зати „Ню Йорк Таймс" доносить з Лондону під датою 5. серпня:

„Югословяни в Лондоні додали свої голоси до зростаючого хору тих европейських вигнанців у цьому місті, які навіть що до виграння війни й до заключення мирних договорів, домагаються територіяльних ревізій.

„Зовсім так само, як у польськім спорі з Росією за справу границь, югословяни відчувають так само сильно в справі території, котра, як вони кажуть, повинна належати їм, а котру від них забрала Італія в минулу війну, як також у теперішньому конфлікті".

„Югословянські громадяни, передовсім словінці, заявили нині, що їх уряд повинен би мати представників на всяких переговорах, які Аліянти могли би вести з італійцями в справі здержання ворожих кроків так, щоби югословянські інтереси могли бути захоронені в звязку з ревізією югословянсько-італійської границі".

Кореспондент „Таймсу" не знає, чи британський уряд дістав уже які формальні просьби в цій справі. „Справа ревізії майбутніх границь є дуже дразлива, бо нераз через неї можуть легко повстати незгоди серед менших держав, що належать до Обєднаних Держав".

Анґлійський уряд, додає кореспондент, думає, що таких різниць треба вминати в інтересі аліянтської єдности для ведення війни. Отже президент Рузвелт висказував у своїй радіовій промові не тільки свій погляд, але й погляд британського уряду.

Та югословяни висувають проти цього наставлення поважний арґумент: вони пригадують, що при закінченню першої світової війни Італія поширила свої території на схід коштом Югославії та що вона забрала 600,000 словян під своє панування.

Як повалено Мусолінія

Відомий журналіст, що підписується Пертинакс, подав американським ґазетам свою версію про те цікаве всім питання: як це сталося, що Мусоліні так нагло повалився?

Пертинакс покликується як на жерело своїх інформацій на якогось дипльомата одної невтральної держави. Самий Пертинакс признає, що ця версія не зовсім покривається з іншими вістками, досі одержаними, але він видимо їй зовсім довіряє.

І дивуватися йому не можна, бо вона все таки має всі признаки правдоподібности. Адже відомо, що Мусолінія не повалила Велика Фашистівська Рада, якби цього можна було догадуватися на першу вістку про подію. Отже Пертинаксовий інформатор каже йому, що повалив Мусолінія італійський король Віктор Емануель і маршал Бадоліо на спілку з кількома італійськими ґенералами.

Мусоліні мав назначену стрічу з королем на неділю, 25. липня, а мав на ній предложити королеви результати своєї стрічі з Гітлером, що відбулася на початку того тижня у Вероні. До самої стрічі з королем Мусоліні вірив, що він задержав ще досить справної влади й престіжу, аби заставити всі військові й адміністраційні власти виконувати той плян оборони Італії перед аліянтами, який він виробив на спілку з Гітлером у Вероні.

Перший натяк на грозячу йому особисту катастрофу дістав Мусоліні певно тоді, коли, ввійшовши до короля, він стрінувся око в око з маршалом Бадоліом. Тоді то розвинулася надзвичайна сцена. Віктор Емануель відмовився виконувати плян Гітлера й Мусолінія, а покликався при тому на слова Бадолія. Король наставав твердо на своє, але диктатор не подавався. Він не уявляв собі, щоби зайшла якась поважна зміна в відношенню сил, і він сказав бундючно:

„Ваше величество добре свідоме того, що Італією кермую я".

„Ні", відпалив з місця Віктор Емануель. „Керма над Італією тепер у моїх руках".

Тоді король дав умовлений зогри знак, і до кімнати ввірвалося кількох ґенералів з револьверами в руках. Кажуть, що вони вивезли Мусолінія до якоїсь резиденції, до якої Мусолінієви не хотілося їхати, і держать там диктатора проти його волі й досі.

Стільки про справу Пертинакс. Його верзія є справді дуже правдоподібна, хоча всеж таки не можна вважати можливим інший хід подій. За неї промовляє передусім те, що Мусолінієви не поспішила на поміч його партія, на всякий випадок могуча, бо одинока узброєна партія в Італії, до того це партія, котрої кожний просто член залежний щодо своєї долі від долі її вожда. З відомого перебігу перевороту видно, що фашистівська партія була так само заскочена, як її вожд. З цього можна вносити, що переворот розігрався десь, де члени партії не могли інґерувати. Могло це бути тільки або в армії, або в королівськім дворі. Верзія Партинакса лучить в одно оба ці чинники, які одинокі могли повалити всемогучого дуче.

Якщо подія відбулася так, як подає інформатор Пертинакса, то нема сумніву, що тут мається до діла теж з вчинком, який по існуючим фашистівським „законам" є беззаконням, отже революційним вчинком. Та ледво чи Мусоліні й фашистівська партія будуть могти з тої беззаконности зробити ужиток. Не тільки вони вже нині не мають на це відповідної сили, але й не мають на свій бік народнього сентименту. Народ приняв їх повалення як належну їм кару. Якби вони хотіли йти зо справою на суд, який послух мали би там, вони, що самі добували колись собі владу беззаконним засобом перевороту?

Для уяви народу таке вчасне повалення всемогучого колись диктатора є тільки драматичним сповненням поговірки: носив вовк, понесли й вовка.

МРІЇ ПРО ПОВОЄННИЙ ДОБРОБУТ

Не лише у розмові між пересічними зарібниками, але й у ґазетах та у промовах державних мужів чуємо ми потішаючу й радісну пісню, що після війни настане нечуваний добробут. Щось, як рай на землі.

Із таких вісток може здійснитися одна правда: Що буде повно праці для кожного; буде її тільки, як не було ніколи перед тим за нашої памяти; може навіть більше, ніж було у большевицькій Росії перед війною. Подумати лише: Цілі смуги землі разом з селами, містами, фабриками, залізницями, копальнями, бо навіть і лісами та управними нивами будуть понищені. Не стане ні приладів, ні машин до праці, до перевозу; не стане звичайних харчів, не стане убрання, ні біля, ні мешкальної обстанови. Все те вже в части винищене, а нищення ще не скінчилося. І не знати, коли скінчиться. Якщо лишиться після війни, то багато повистрілюваних гармат, скорострілів, тенків, амуніції й всякого воєнного знаряддя. Алеж це знаряддя буде після війни непотрібне. У війні треба іншого знаряддя, а в мирних часах іншого. Прилади для вбивання людей не тісамі, що для піддержування життя.

Отже на місце всього понищеного добра треба буде найти нове. Його не найде ніхто припадково, але треба буде все наново випродукувати. Тому можна сміло сказати, що буде тільки праці після війни, що людина мусить перемінитися в робучу худобу, щоб усьому подолати. На недостачу праці хіба ніхто не буде міг нарікати.

Живучи в країні великого багацтва, в Злучених Державах, ми привикли думати, що праця є те саме, що добробут. Бо як людина мала працю, то мала за ню відповідну платню, а як платня була мала, то робітник виходив на страйк і мусів дістати підвишку платні на заспокоєння своїх життєвих потреб.

Але питання, чи наша Америка остане такою багатою після війни, хочби й не було у нас такого знищення, як є, наприклад в Европі? Таж і в нас вичерпуються природні багатства. Не стане земного олію, нафти, не стане заліза, не стане алюміну, вугля. Коли не стане, то не буде й продукції. Як нема продукції, нема нового багатства. Як нема багатства, не буде чим платити. Отже прийде й тут час, що буде праця, але не буде чим платити за працю. Так як було колись в Европі, що сотки тисяч людей еміґрували в Америку чи де інакше, щоб лише втримати життя.

З такого міркування повстають сумніви про те, чи доцільним є обіцювати нечуваний добробут безпосередно після війни. Колиж ті, що проповідують такий вимріяний рай, мають якісь підстави до цього, повинні це зазначувати при таких обіцянках. Не можна потішати людей тим, що маєток буде розділений рівно між усіх, або що бідні будуть користуватися маєтком так само, як і багатії. На ділі таких багатіїв не буде багато, а навіть якби й були, то їх маєтки не вистарчать на заспокоєння бажань усієї „бідноти". Требаб показати, що вже народилися такі й такі ґенії, що винайшли способи, як напр. із сонця дістати харчі, з води чи з простої землі матеріяли на убрання, а з повітря ліки проти всіх можливих недуг і т. п. Як нема ще таких чудотворних винахідників, то не можна обіцювати людям добробуту без одночасного заповідання, що добробут прийде аж для наступних поколінь. І то лише тоді, коли теперішне покоління схоче перемінитися в анґелів, які не бажалиб нічого для себе, а думали лише про добробут своїх наслідників.

Одначе, добробут не є виключений навіть серед недостатку. Це бувби добробут психічний. Значить, він залежавби не від кількости дібр випродукованих, але від духового наставлення людей. Мовляв, не в матеріяльнім багатстві щастя, а у вдоволенню. Отже, як хто одушевляється співом птички і йде за біблійним взірцем тих птичок, що „не сіють, ні орють, а все співають похвальні гимни для свого Творця"; або ті, що подивляють лілію за її прегарний одяг, в який самий Соломон не вбирався. Коли в такий спосіб хтось хоче людей зробити щасливими, тоді не треба проповідувати раю через уживання світа, але через самодисципліну, отже через відмовлювання собі всіх некоенечних до життя предметів. Це був би добробут осягнений не через збирання скарбів світа, але скарбів духа. Тоді заповідь земного раю перемініться на проповідництво удосконалювання духа і самовдовоління малими речами.

Очевидно, що ані теперішні суспільні провідники, ані державні мужі такого проповідництва на думці не мають. Тому, коли вони проповідують матеріяльний добробут, а не подають способів, як до нього дійти, вони на місце вимріяного раю приготовляють нещастя, гірше ніж було досі. Вони приготовляють незадоволеення, завід або й роспуку. А від роспуки в душевнім настрою до вибуху пристрастей малий крок.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

15)

Любови між ними не було. Правда, зразу молода, здорова природа обоїх притягала одне до одного, — нерозвиті чуття і думки наразі й не бажали нічого більше, крім простої тілесної розкоші. Та й то цілими днями вони звичайно не видалися, — тим приємнішою була зате стріча вечором. Їм уродилася тоді донька, котра, однакож швидко вмерла, здається, через неосторожність самої матері вночі. Тоді ще Ґолдкремери вважалися за бідних: Герман уганяв по цілих днях по місті або по околичних селах, Рифка господарила дома, варила, прала, рубала дрова, шила і мила, — одним словом, жила робітницею, так, як і досі. І це була ще найщасливіша пора її життя замужем. Перша дитина, також здорова і гарна дівчинка, дуже її тішила і також чимало причинювала їй роботи й заходів. Чим більше Рифка робила та запопадала, тим ставала здоровішою та веселішою. Правда, вона сама не знала, що це іменно з праці, і частенько жалувалась перед чоловіком, що не має ніколи й хвилі віддиху, що тратить здоровя, повторюючи більше звичайні бесіди інших жінок, аніж говорячи з власного переконання і з власної потреби.

Нещастя хотіло, щоб ті її бажання аж надто швидко сповнилися. Герман розбагатів, закупив вигідний і обширний дім на бориславськім тракті, наняв прислугу, якої вимагала Рифка, — і їй зразу немов полекшало. Ходила по тих покоях, на котрі недавно ще несміло поглядала з вулиці, приглядалася образам, меблям, дзеркалам та обоям, порядкувала в кухні, зазирала до спіжарні, але швидко пізнала, що все те її ходження й зазирання було непотрібне. Герман сам видавав слугам усе по рахунку, і за найменшу недокладність грозив прогнанням зі служби, — тож при невеличкім господарстві, яке у сих велося, не було що боятися ократування слугами. Нанятий кухар розумівся на вариві далеко ліпше, ніж сама пані, а її ради та розпорядки приймав з чемною насмішкою. Переставляти меблі і перевішувати образи їй швидко навкучилося — і от тепер то почалася нова, страшна доба її життя. Вона досі не знала, що таке нуда, — тепер нуда просякала її до кості. Вона то волочилася по широких покоях, мов заклята, то сиділа в кухні, балакаючи зі службою, то лежала цілими годинами на софі, то виходила на вулицю і вертала швидко додому, не можучи найти собі ніякого заняття, ніякої роботи, нічого, що піддержувало би в якімнебудь руху її нерви й мозок. Служба супроти неї була мовчалива, знаючи її дразливість за леда яке слово. В чужих домах вона бувала рідко, та й всюди обходилися з нею дуже холодно. Зрештою, всякі відвідини були для неї мукою. Серед нових кружків людей, у котрі так напруго[19] ввело її багатство мужа, вона чулася зовсім чужою, не вміла повернутися, не знала, що говорити, не розуміла ані їх компліментів, ані їдких притиків, а своїми грубими дотепами та простими замітками будила тільки сміх. Швидко вона похопилася, що вона справді стається тільки посміховищем тих людей, і перестала зовсім бувати в товариствах, перестала приймати в себе чужих людей, крім кількох старших жінок. Та й ті незадовго поображувалися за її дразливість та наглі, непогамовані вибухи і перестали бувати.

Рифка осталася сама, мучилася і билася, мов звір лісовий, запертий у клітку, і ніяк не розуміла, що це їй такого сталося. Її нерозвита думка не могла ані дійти до причини того стану, ані найти з нього вихід, найти якунебудь діяльність, якенебудь заняття для своєї здорової, кріпкої натури, щò, лишена без усякого діла, без усякого живішого інтересу для життя, сама в собі зїдалась і попеліла, вибухала хіба надмірним, безумним гнівом за леда дрібною причиною. В міру того, як Рифка відвикала від праці, праця ставала їй чимраз ненависнішою і тяжчою; вона не могла присилувати себе, щоби прочитати хоч одну книжку, хоч перед кількома літами тітка навчила була її трохи читати. Нуда застелювала все перед її очима сірою, непринадною опоною, і вона ставалася чимраз самотніша в світі, опадала чимраз глибше на дно тої пропасті, яку круг неї і під нею викопало багатство її чоловіка і котрої ані вона, ані її чоловік не вміли заповнити ні сердечною любовю, ні розумною духовою працею.

От у такій то порі вродився Рифці син — Ґотліб. Лікарі зразу не обіцювали йому життя. Дитина була хоровита, разна-раз кричала та плакала, а слуги в кухні пошіптували собі, що це якесь „відмінча"[20]. Але Ґотліб не вмер, хоч і не ставався здоровішим. Зате матері його хоч на якийсь час світ розяснився. Вона цілими днями бігала, кричала, суєтилася коло дитини і почувалася нараз здоровішою, менше дразливою. Нуда пропала. І, рівнобіжно з тим своїм виздоровленням, вона тим сильніше полюбила свого сина, чим той був слабший і докучливіший.

(Дальше буде).

[19] напруго — раптово.

[20] Відмінча — чортик, що ним „підмінив дитину", виродок, потвора, дитина хвора на рахіт.

КОРАБЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО ПОЗИВАЄ ДЕРЖАВУ ЗА ВІДШКОДУВАННЯ.

МОБИЛ (Алабама). — Вотерман Стімшип Корпорейшен позиває федеральний уряд за відшкодування у висоті 4,000,000 дол. Підприємство віднайміло свої кораблі державі на воєнні цілі, а їх позатоплювали субмарини. Досі компанія втратила 4 кораблі в цей спосіб.

ПОВЕРНУВ З ДОВГОЇ ПОДОРОЖІ. —Це архиепископ Френсиз Ж. Спелмен, що перебув шість місяців поза своїм осідком, Ню Йорком, відвідуючи американські війська на різних фронтах в Африці й Азії, як теж Ватикан, де мав побачення з Папою. До поїздки архиепископа привязують многі теж і політичне значіння.

Гайлі Селасі домагається лише справедливости

Гайлі Селасі, абісинський цісар, що то його край покорив і заняв для Італії італійський диктатор Мусоліні, віддихнув на вістку, що Мусолінія не стало. Він відозвався до світа, написавши самий кореспонденцію до ґазет. Цю кореспонденцію помістили ґазети по всіх усюдах,начеб хотіли нагородити його терпіння з часів оборони проти Італії та з часів скитальщини по Европі після поневолення його краю. Коли після перемоги анґлійських військ в Африці Селасі назад дістався на свій трон, він мовчки вижидав висліду важкої боротьби між державами Осі й державами Аліянтів. Аж після уступлення Мусолінія віддихнув Селасі і з своєї столиці Адіс Абеба він вислав у світ осьтаку статтю:

„Тут в Етіопії принято з великим удовіллям вістку про резиґнацію Мусолінія. Його уступлення є знаком цілковитого упадку його надій, як провідника переможного фашизму. Цей момент розбуджує вже людські надії у краях, занятих ворогом, і це може бути першим знаком скорого розкладу дисципліни на всій території держав Осі.

„Було багато і то поважних злочинів італійського „Дуче". Етіопія, як одна з його жертв, бачить в уступленню Мусолінія початок здійснення мрій про справедливість і людяність, які то сили були брутально потоптані Мусолінієм двацять літ. Він несе велику відповідальність за різні злочини, сповнені на його приказ як в Етіопії, так в Італії, як теж і в інших краях поза Італією.

„Мусоліні був першим, що почав уживати бандитських метод в новочасній політиці Европи. Його злочин таксамо важкі, як і Гітлерові. Мусоліні не завагався вжити трійливих ґазів в Етіопії (через маршала Бадоліо, що був провідником наїзду на Етіопію, а тепер є наслідником Мусолінія як італійський премієр). Уживав він трійливих ґазів проти безборонного народу й зарядив загальну масакру невинного населення. За те йому не повинні дозволити дожити безкарно життя у безпечнім місці.

„До мене поставлено запит чи Етіопія внесе домагання покарати Мусолінія, коли збереться післявоєнний міжнародній кримінальний суд. Моя відповідь така:

„Хоч як це важне, щоб Мусолінія покарати, то одначе це лише неґативна сторона, коли йде про віднову засад міжнародньої справедливости. Етіопія менше думає про пімсту за минуле, а більше про справедливість на майбутнє.

„Є далеко важнішим, щоб Етіопія мала можність взяти участь у відбудові й утриманню міжнародньої справедливости; у створенню таких міжнародних засад, щоб не допускали до появи політичних авантуристів, які топталиб по головах малих народів. Ми забагато перетерпіли, щоб не розуміти цього, як важне є співділання в такій політиці, що далаб забезпеку панування закону між малими націями.

„Упадок Мусолінія лише промощує дорогу для сил справедливости. Самий його упадок не є ще ґарантією, що справедливість віднесла перемогу. Це є лише нагода, також само як упадок Гітлера й японського імперіялізму створить ще більшу нагоду до перебудови суспільности на основах справедливости".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З ювилею товариства на Амер. Червоний Хрест.

В неділю, 18. липня, відбувся в домі Укр. Ам. Горожан 25-літній ювилей тов. „Єдність" в присутности орґанізатора У. Н. Союзу, В. Загаєвича, головного контрольора д-р Ґалана і коло сотні членів і чменкинь.

Предсідник П. Мельник отворив це свято і покликав на товстместра Ник. Курка і передав йому провід до ведення програми. Гр. Курко обяснив членам і членкам значіння такого ювилею і попросив тов. Ст. Гвіздя, основателя і орґанізатора нашого товариства, до слова.

Цей оповів про початки товариства так: Ще на початку 1918 року в мене виринула гадка зорґанізування нового відділу У. Н. Союзу в норт-іст секції міста Філядельфії і орґанізовання наших людей до У. Н. Союзу. Працюючи в той час в одній з американських іншуренс компанії, бачив я, що наші люди оплачують грубо різні компанії. За почином моїм і моїх товаришів вдалося скликати перші орґанізаційні збори в дни 14. липня. Було присутних на тих перших зборах 14 людей. Всіх справ не могли ми вирішити, отже скликано другі збори в дни 18. липня. Того дня товариство офіціяльно було засноване з 27 членами і як раз 18. липня 1943 року минає 25 літ істнування тов. „Єдність". За той весь час товариство не тільки робило роботу вспомагаючу, але і культурно освітну. Було дано кілька більших і меньших театральних вистав і кілька поучаючих викладів. Товариство складається з добрих і щирих членів, чого найкращим доказом є ось цей ювилей. У товаристві сьогодні є 159 членів. Від липня минувшого року по сьогоднішний день зорґанізовано 64 нових членів, а заслуга належиться орґанізаторови У. Н. Союзу В. Загаєвичови і членам відділу М. Параничу і Дм. Стриковському.

Коли говоримо про здобутки нашого товариства, треба сказати також, що за 25 літ нашого істнування померло 16 членів і товариство кожного разу давало всяку можливу прислугу і пошану. На фінансовій ділянці тов. також вивязалось вдоволяючо. За час істнування, бо за оплату членів на асекурацію, тов. виплатило своїм членам запомоги звиж 5 тисяч долярів. На різні добродійні цілі, як в Америці, так і в старому краю, дано коло 4 тисячі долярів, а каса сьогодні досягає до 2 тисячі долярів. І коли ми говоримо про здобутки і господарку тов. „Єдність" не можна обминути тієї орґанізації, якої тов. „Єдність" є складовою частиною, а це є У. Н. Союз. В 1944 році У. Н. Союз обходитиме 50-літній ювилей. Сьогодні він нараховує звиж 40 тисяч членів з маєтком поверх 7 міліонів долярів. За час істнування У. Н. Союзу завиплачено посмертних запомог по членах $5,112,324, хорим і покаліченим членам $510,538, на стипендії студентам у вищих школах дано коло 300 тисяч дол. За минулих сім років виплачено членам дивіденди поверх 370 тисяч дол. Ті цифри самі за себе говорять, що У. Н. Союз це модерна і сильна орґанізація, якої варто бути членом, тому з нагоди сьогоднішнього ювилею тов. „Єдність" бажання і просьба до наших теперішних орґанізаторів та, щоб вони подвоїли свою енерґію і працю, щоби до 50-літнього ювилею тов. „Єдність" ми могли повеличатися сотнями нових членів в нашому товаристві.

Другим бесідником був орґанізатор У. Н. Союзу В. Загаєвич, котрий давав признання за допомогу в орґанізованню нових членів з боку активних членів і урядників товариства, а це: М. Паранича, П. Мельника, І. Потучка, і Дм. Стриковського. Наш У. Н .Союз нараховує 473 відділи і вони є розкинені по всіх стейтах Америки і також і в Канаді. Отже працюймо в його користь, щоби він розроставсь в членах і в майні. Як наш Союз дбає за своїх членів, напримір наведу, що Союз має 40 невилічимо хорих членів (одного Ви маєте в своїм відділі), котрі що року дістають грошеву запомогу, а грамота їх є ненарушена. Отже всі люди, що ще не є членами Союзу повинні ними стати і то негайно.

Третим бесідником був головний контрольор У. Н. Союзу, д-р Ґалан. Кожне товариство це так як родина. Наш У. Н. Союз це так як Союз багатьох родин. Яко головний контрольор мушу Вам висказати, що Ваш відділ вибився на перше місце в нашій окрузі і на провід між нашими відділами в Філядельфії. Тов. „Єдність" це братська орґанізація, так, що кожний член має великі користи і добродійства. Хто ще не є членом, повинен належати до нього і повинен бути гордий з того, що є членом У. Н. Союзу і його 163 відділу. Хай живе Союз і його членство тов. „Єдність".

Відтак забрав слово Ст. Гвіздь. З приводу того, що наш край Америка находиться у війні, попросив присутніх членів, щоби зложили дар для Ам. Червоного Хреста, на що всі радо погодились. Збіркою занялись Н. Наконечний і І. Дуда. — Зложили: Мих. Сосновий $5; по $2: Тов. „Єдність", Анна і Ст. Гвіздь, Н. Наконечний, Катерина і Мих. Баранич, М. В. Шостак, І. Хмелик, Б. Каня, Мар. Василишин, Анна Савчак; по $1: д-р В. Ґалан, П. Мельник, Н. Курко, І. Потучко, Дм. Стриковський, Ів. Дуда, І. Шеґда, П. Труш, П. Сірий, А. Шеґда, Ю. Піскор, Г. Дацко, І. Лучин, Й. Токарчик, Петро Труш, П. Пашковський, М. Кралик, Ю.Сенюк, Й. Матковський, Анаст. Герман, Анна Пісечко, Ст. Блажкевич; Й. Федюк 50 ц. — Разом зібрано $47.50 і вже доручено до офісу Амер. Чер. Хреста.

По збірці ще промовляли: І. Хмелик, Й. Федюк, І. Потучко і інші. По скінченню проґрами і по забаві, яка тривала до пізної ночи члени і членкині розходились домів з вірою в кращу будучність.

П. Мельник, предсідник;
М. Паранич, фін. секр.
І. Потучко, рек. секр.,
569 E. Sanger Street,
Philadelphia, Pa.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Іван Скочипець,

молодий член 155. відділу У. Н. Союзу, помер траґічною смертю дня 16. липня 1943.

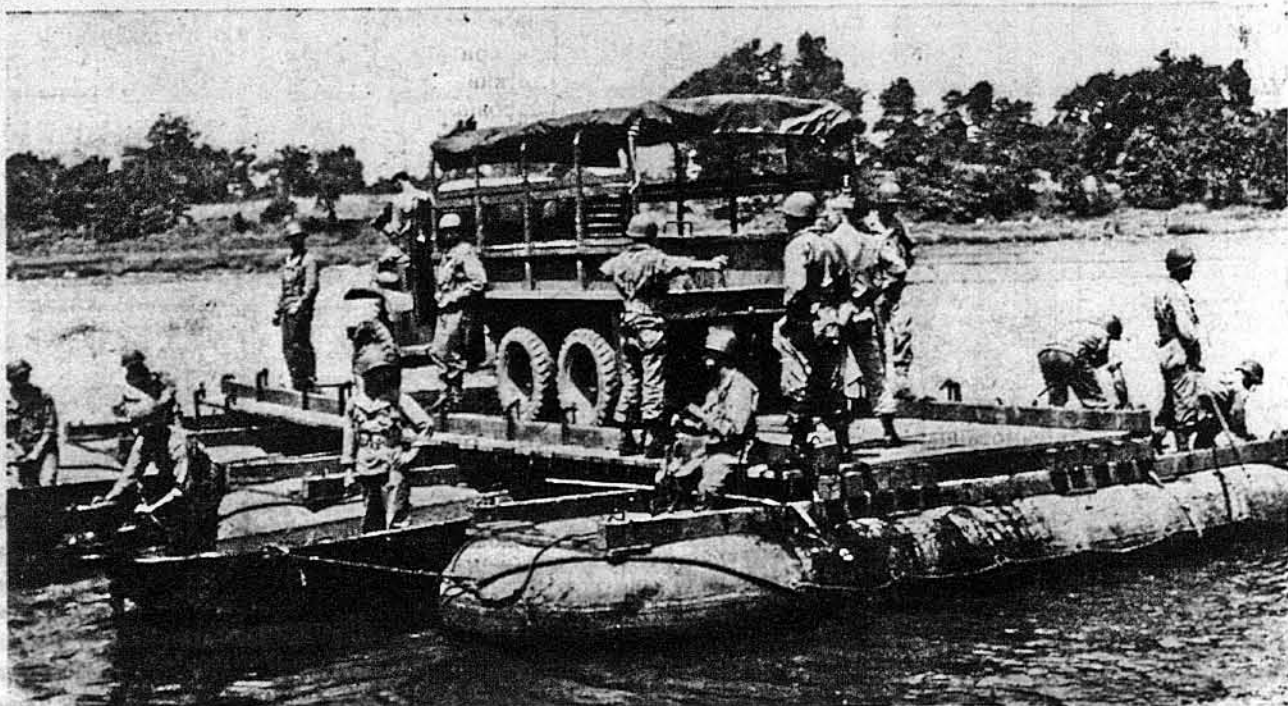
Бл. п. Іван був при війську несповна 3 роки й здобув ранґу сержанта. Був далеко від своїх родичів і приїхав на урльоп. Був дома через 6 днів, а повертаючи з урльопу недалеко своєї кемпи їхав з другим жовніром в автомобілю. Коли переїзджали через ріку, вдарили до моста і попадали в воду. По 5 годинах витягнено їх тіла з води.

Бл. п. Іван оставив в смутку батька і матір, три брати і одну сестру. При смерти мав 23 роки.

Похорн відбувся 20. липня з греко-кат. церкви в Перт Амбою при великім здвизі народу. На похорон рівнож прибуло військо з недалекої кемпи. Похоронні обряди відправив всеч. о. Іван Шуховський.

Дорогий молодче, земля Твоя рідна, за яку ти пішов боротись, нехай Тобі буде легкою во віки вічні!

Мих. Чумер, секр.

ПОРОМ, ЗБУДОВАНИЙ НАБОРЗІ.—Часом армія мусить скоро поступати, не зважаючи на ніякі перешкоди, бо цього вимагає стратеґія. Ось тут інжиніри стають у пригоді. Це їхнє діло придумати способи такого скорого транспорту, не зважаючи і на найбільші перешкоди. На образку бачимо наскорі збудований інжинірами понтоновий пором, що перевозить армійські троки.

НІМЦІ ВИНИЩУЮТЬ ПОЛЬСЬКУ ІНТЕЛІҐІНЦІЮ.

ЦЮРІХ, (ОНА). — Видавана в Будапешті польська ґазета „Весьці Польске" напечатала статтю в якій доводить, що німецька влада в Польщі систематично винищує польську інтеліґенцію. Кажуть, що німці вислали до Польщі спеціяльно треновану поліцію, якої задачею є знищити там якнайбільше образованих поляків. Німці є тої думки, що як їм вдасться знищити провід народу, то з масою вони скорше дадуть собі раду. Вони вже давно писали, що словянські народи не є такі розумні, як німці, і тому повинні бути їх слугами. Гітлер висловився про словян з великою погордою і казав, що вони мають буди невільниками і слугами вищої німецької раси.

Напавши на Польщу, німці в першу чергу арештували велику кількість польських інтеліґентів і вивезли їх до спеціяльно приготованих для них концентраційних таборів. В цих таборах панували нечувано несанітарні умовивини і не було чистої води. Поліційна сторож мала приказ збиткуватися над інтернованими поляками і не давати їм спромоги лікування. Як хто з них захорів, то йому вже виходу не було.

Польські кола в Будапешті мають вістки, що велике число польської інтеліґенції втікло на села і переховується в лісах. Особливо щасливими чуються польські професори, адвокати й політики, які вродилися в Галичині і знають українську мову. Вони переховуються серед українського народу і працюють наріллі, як звичайні селяни. Дехто з них пристав до партизан, а інші керують підземним рухом і видають нелеґальні ґазети в Галичині.

НАЦІСТИ БЕРУТЬСЯ НІМЧИТИ ПОЛЬСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Наспівші до Стокгольму німецькі ґазети пишуть, що польське населення в тій части Польщі, що була формально прилучена до Німеччини, не хоче вчитися німецької мови і звичаїв. Поляки не хочуть посилати своїх дітей до німецьких шкіл, відказуються платити податки, і орґанізують свої власні школи.

Німецька преса дорікає полякам, що вони не хочуть аби їх діти вчилися німецької історії, літератури і всьоо того, що моглоб зробити з польських дітей добрих німецьких громадян. Поляки показали свою впертість ще й тим, що вони стараються орґанізувати тайні польські школи, в яких навчають своїх дітей любити рідну мову і в яких ґльорифікують польську історію.

Німецька поліція вже ці школи викрила і виновників відповідно покарала. Німецька держава не може дозволити на те, щоби в ній були польські школи і польські діти мусять вчитися по німецьки. Як родичі будуть противитися і не пускати дітей до німецьких шкіл, то німецька влада посадить їх в концентраційний табор, а дітей віддасть в опіку німецьким виховавчим інституціям. Німці є того переконання, що на прилучених до Райху землях, кожний поляк мусить забути те, що було і дивитися в будучність. Передовсім мусить вчитися німецької мови і звичаїв.

ЗАГАРТОВАНИЙ ЯК І ВОЯК, ЩО ЙОМУ ТОВАРИШИТЬ.—Той невеличкий песик, що його держать при собі маринарі, відбував маневри в Порто Ріко разом з маринарами, відбувши за шість днів 90 миль. На образі бачимо ще й маринара Гералда Е. Боєра з Урбани, Огайо, що теж брав участь у маневрах.

Мурашки будують хмародери

Американські летуни мають доброго союзника в Австралії, як пише Бюлетень Крайового Ґеоґрафічного Товариства. Цим союзником на пустині є мурашка. Австралійські мурашки будують на пустинній рівнині свої муравлиська високі на три хлопа. Дивлячися на них здалеку, набирається враження, що це хмародери.

Такі будівлі на пустині, де нема дерева, де нема тіни, та нема сховку перед ворожими літаками, є справжнім добродійством для американського вояка, що опинився з конечности в околиці між містом Бирдом і австралійським портом на північнім побережу міста Дарвин. У цій околиці побудували свої дивні житла мурашки, що належать до найбільших шкідників. Ці муравлища замітні тим, що їх вершки звертаються або на південь, або на північ, отже стають у пригоді кожному, хто хоче *зорієнтуватися в безлюдному* краю. Муравлищ тільки, що виглядають як справжнє місто. Їх тисячі. Між тими муравлиськами вкриваються американські вояки, коли над їх головами появляться японські літаки.

Замітне, що мурашки будують свої доми не в день, а аж після заходу сонця, але їх очі все звернені в сторону сонця. Доми будовані так, що широкий їх бік звернений на схід та на захід, а це на те, щоб мулярський матеріял їхньої будови міг скоро висхнути. Після цього, як засхнуть, вони сильні та трівкі, наче цемент.

Мурашки довгі на чверть цаля. Але їх будівлі високі й величаві. У самому центрі у висоті 6 цалів від землі примішена їх королева. Її доглядають, їй служать і догоджують усі робітниці-мурашки і вона нераз буває 4 цалі задовжки. Ця королева дуже важна для справлення землі, бо вона зносить 30,000 яєць кожного дня, значить 10,000,000 річно. Як із яєць виростуть мурашки, то вони властиво справляють пустинну землю. Коли мешканці цих околиць хочуть будувати свої людські доми, то вони будують їх на місцях, приготованих мурашками. Зате мурашки мстяться на людях та гризуть усе, що їм попаде під зуби, коли лише можуть найти дрібку целюльози. Отже вони перегризають телеґрафічні стовпи, огорожі, а навіть і стіни домів, не згадуючи вже про книжки, хатну обстанову тощо.

ГІТЛЄР ТАКИ ВЖЕ НЕ В ПРОВОДІ, А ПОЗАДУ НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

ЛОНДОН. — Ось такі є британійські коментарі в звязку з відомостями з Мадриду про останні переміни в Німеччині. Думають, що отсе німці беруться за „розпучливий крок", щоби програвши війну вратувати мір. У тому всьому веде провід армія.

ВЕРШОК ЮГОСЛАВСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ КРІЗИ.

ЛОНДОН. — Югославський король Петро відбув наради з провідниками сербів, хорватів і словінців, щоби злагодити крізу, яка вибухла через те, що задумується перенести осідок югославського уряду на вигнанню з Лондону до Каїро. Хорвати домагаються, щоби в Лондоні вирішити, яка має бути в Югославії будуча влада та які відносини між сербами, хорватами і словінцями, бо як тут не осягнеться згоди, то нема надії, щоби вона була осягнена в Каїро. Хорвати хочуть, щоби була задержана конституція з 1940 року, яка замирила хорватів з сербами.

Марія Фуртак-Деркачева

НАРОДНЯ ПІСНЯ В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Від ранніх дитячих літ Леся Українка зростала серед оточення, що з великою любовью відносилося до народньої творчости та докладало багато сил, щоб зберегти цей неоцінений скарб. Вже Лесина мати, Олена Пчілка, винесла з батьківського дому любов до народньої пісні від своєї матері Ялисавети Драгоманової, що мала гарний голос і багато співала. Батько Олени Пчілки, Петро Драгоманів, записував із народніх уст матеріяли, підо впливом письменників Амвросія Метлинського (1814—1870) й Михайла Макаровського (1783—1846), де перший був свояком, а другий близьким його сусідою.

Заслуги Михайла Драгоманова, брата Олени Пчілки, на полі народознавства загально відомі. Самаж Олена Пчілка захоплювалася народньою творчістю. Багато пісень переняла вона від матері, багато їздила по селах, знайомилася із старими людьми, щоб якнайбільше здобути пісень, казок, приповідок, скороговорок, слів та взорів. Пісні посилала братові Михайлові або Миколі Лисенкові для його збірників, а інші записи використовувала у своїх виданнях, головно в журналі для дітей „Молода Україна", який вона видавала. Вона сама навіть складала мельодії (нуту) на народній лад.

Коли Косачі переселися із Звягеля (містечко на Волині) до села Колодяжного, побут на селі ще більше звязав їх із народом. Пісень була повна хата. Співали при кожній нагоді, співали, нераз переробляючи.

Таке середовище мусіло виробити в Лесі Українки замилування до народньої пісні. Леся була дуже музикальна. Вона почала вчитися музики дуже рано й виказувала тут великі здібности. Їй навіть здавалося, що колиб не її велике горе-недуга, то з неї вийшов би кращий музика, ніж поет. Маючи музичну освіту й підтрим у родини та зацікавлення визначних людей, вона дуже рано взялася самостійно записувати народні пісні.

Вже в 1890. р. звертається вона до М. Драгоманова за книжками про те, як записувати народні пісні.

Зібрані пісні посилала дядькові Михайлові Драгоманову та Миколі Лисенкові для його збірників та Франкові для його журналу „Житє і Слово".

Ці пісні, збережені в памяті Лесі Українки, осолоджували їй останні хвилини життя. Вже на смертній постелі вона продиктувала багато з них своєму чоловікові, Климентові Квітці. Пробуваючи між народом, Леся Українка й її мати, були дуже гарними народніми співачками. Навіть різні варіяції (зміни), що їх робить звичайно, співаючи пісню, селянка, у співі Лесі Українки, не відрізнялися від народніх.

В 1907. році вийшов у Києві збірничок народніх пісень п. н.: „Народні мелодії" з голосу Лесі Українки, записав і упорядив Климент Квітка. У збірничку вміщено 225 пісень. Є там веснянки, весняні гри і танки, пісні „на Купала", жниварські, колядки, щедрівки, різдвяна гра, на колядку, весільні, на христини, пісні історичні, козацькі, рекрутські, балляди, пісні ліричні побутові, жартові, до танцю, коломийкові, дитячі. Всі ці пісні проспівала була Леся Українка свойому чоловікові, і він зберіг нам цей неоцінений скарб.

В. 1903. р. видала Леся Українка, разом із К. Квіткою, збірник дитячих пісень. В 1904. р. хотіла вона видати збірник народніх пісень до танцю.

Крім народніх пісень Лесю Українку цікавили інші творі народньої словесности (напр., казки, перекази), і зокрема кобзарські думи.

І так, народня пісня пройшла з Лесею Українкою все її коротке життя — від колиски, над якою співала їй мама й бабуня, аж до самої смерти.

У творчости Лесі Українки народня пісня займає теж почесне місце. Народнім складом почала вона складати свої поезії, народньою піснею виспівала своє найбільше життєве горе, коли, переживши смерть коханого друга, поїхала була лікуватися в гуцульські гори. Пісня „Калина" така глибоко-сердечна, що за життя Леся Українка не друкувала її. Усіма тими піснями, що зібрані у збірці „Відгуки", заглушувала вона свій жаль і тугу, що мало не зломили її. Народня пісня й народні перекази лягли в основу її прекрасної „Лісової пісні", де вона змалювала велику людську трагедію (важкі переживання), розеднання між мрією й дійсністю. Народньою піснею виспівала свою тугу Оксана у драмі „Бояриня". Взагалі її оповідання і драми рясно перетикані народніми піснями. Народня казка про Велета, що їй розказував малий волинський хлопчина, піддержувала її віру. В народній пісні-голосінні виспівала вона свою тугу-жаль за своїм незабутнім другом і учителем — Михайлом Драгомановим. Свій подив і любов до народніх пісень висловила вона у передмові до перекладу ліричних пісень давнього Єгипту.

А вже найкращий памятник народнім співцям залишила вона у свойому напричуд гарному вірші „На столітній ювілей української літератури:

Чоло не вінчали лаврові віти,
Тернів не скрашали ні злото, ні квіти —
Страждали співці в самоті;
На них не сіяли жупани-лудани,
Колиж на руках їх дзвеніли кайдани,
То вже не були золоті.

— — — — — — — — — —

А як їм наймення, і де їх могили,
Щоб скласти хоч пізні вінці?

ПЕРША ПАНІ ПО ВІДВИДИНАХ ВЕЙВС. — На образку бачимо усьміхнених: паню Елинор Рузвелт, дружину президента держави, і капітана Вилиема Ф. Амсдена, команданта від тренування тих дівчав в Гонтер Каледж, що вступили до Вейвс. Пані Рузвелт відвідувала дівчат і промовляла до них.

ОКРЕМІ ШКОЛИ ДЛЯ ДІВЧАТ В СОВЄТАХ.

Звідомляє Олександер Верт у своїй кореспонденції з Москви, що постепенно совєтська влада касує систему спільної науки дівчат і хлопців і основує окремі школи для дівчат, почінаючи від 8-го року життя. Цей рух розпочався вже попередньої зими.

Інтересні є поміщення, оголошені в газетах про потреби окремої науки для обох полів. Совєтська влада дальше стоїть на становищі рівновартости обох полів, одначе приходить до висновку, що завдання обох полів є різне і тому треба їх окремо вчити. Одною з причин розділу кляс окремо для дівчат і окремо для хлопців є спостереження, що дівчата розвиваються далеко скорше ніж хлопці. Умовий і фізичний розвиток у дівчат припадає у віці між 11 і 14 роком життя, міжтим як хлопці припізнені у своїм розвитку до віку між 14 і 17 роком. Отже, коли дівчата проходять більший поступ, то розвиток хлопців стриманий. Тому, щоб не спиняти дівчат у науці, треба їх учити окремо. Зате, коли хлопці дійдуть до свого високого умового розвитку, дівчата вже не розвиваються і тому хлопців треба окремо вчити, щоби поступ ішов у парі з віком. Тому спільні кляси для дівчат та хлопців можуть існувати лише в найнижчих ступнях, а у вищих конечно їх учити окремо.

Крім цього совєтські педагоги приходять до всіди вже принятих висновків, що до інших завдань надаються хлопці, а до інших дівчата. Отже, з огляду на війну, хлопців треба заздалегідь підготовляти до служби при війську, а дівчат до їхніх завдань.

Один із управителів шкіл відкрито признає, що головна роля дівчат є стати матірями в будучому життю. Тому треба їх відповідно підготовляти у школах. Треба вчити їх гигієни жіночого тіла й плекання дітей, анатомії людського тіла взагалі та штуки виховання дітей.

На підставі такої дискусії, що її друкують прилюдно в совєтських газетах, підготовляється також на повоєнний час окремі ділянки праці для хлопців і окремі для мужчин. Одначе всюди підтримується погляд, що оба поли є рівновартні.

ЖІНКИ ПІЛЬОТАМИ.

Американські жінки тепер керують літаками через і понад хмари на рівні з мужчинами. Про це розписується Варвара Селбі у найновішому виданню Флайінг Магазин. Вона згадує як 23 жінки відбули перший курс вишколу на пільотів в Гюстон, Тексас, разом з курсантами мужчинами. Курсантки походять із різних стейтів. З нюйорсської округи є між ними 6 жінок. Як відзнаку носять вони летунське крило й дипльому армії. Вони літають із військових баз в Тексасі, Делевар, Мішіген та Каліфорнії.

Пільотки є наймлені через Сивил Сервис. Їх пересічний вік 26 літ. Початкова їх платня була 150 дол. у місяць і з цього вони оплачували собі мешкання й харчі. Коли вони стануть цілком вишколеними пільотками — їх називають жартом „фіфінелями" — тоді їх платня підскочить до 250 дол. у місяць.

Між першими курсантками були мами, жінки, одна секретарка з фільмового підприємства, одна газетна репортерка, одна агентка Ф. Б. І., й ін. Загалом це нове заняття для жінок і тому воно дуже інтересне для відважних.

КОНТЕСТ ПОПУЛЯРНОСТИ МІЖ УКРАЇНСЬКИМИ ДІВЧАТАМИ.

У Торонті, в Канаді, уладжує філія Українського Національного Обєднання (УНО) контест популярности для українських дівчат. Дівчата зголошуються до контесту в цей спосіб, що містять в українських газетах свої світлини. Контест розпочався 15. липня й буде тривати до 16. вересня б. р. Вислід контесту буде проголошений в домівці УНО в Торонто. Дохід із контесту призначений на сплату довгу на домі місцевого відділу УНО.

ВИРОБЛЯЮТЬ ШТУЧНИЙ СТЕЙК.

СТ. ЛУИС (Мезурі). — У броварнянім підприємстві Ангайзер-Буш виробляють штучний (синтетичний) стейк, як це оголосили урядовці цього підприємства. Що 12 годин є готова одна тона цієї мішанини у бляшанках, що містять 1,000 кубічних стіп. Стейк роблять з брунатного порошку в неваренім стані. Кажуть, що синтетичний стейк містить у собі два рази тільки харчових вартостей, що природне мясо. Синтетичного стейку ще не випустили на продаж між цивільне населення, бо всі вироблені припаси заибаре армія та урядовці, що займаються висилкою харчів до Аліянтів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 15. серпня, в годині 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Ев., Пасейк, Н. Дж. На порядку нарад є тов. справи до полагодження, тому обовязком є кожного члена прийти на збори. Довгуючих членів напоминаємо вирівняти свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 12. серпня, в Нар. Домі, 831 Джозеф Еве., в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванців, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Тов. Згода, від. 294, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 14. серпня, в год. 8. ввечір, в гали, де все. Обовязком кожного члена є прийти на означений час. Довгуючих взиваємо прийти і вирівнати свій довг, щоби не бути суспендованим. Маємо важні справи до полагодження. — За уряд: І. Коваль, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

ТАРЗАН, ч. 815. Підступ.

Малін бачив, що Зіла не піде з ним, хіба що Томі піде також. Отже, збираючися відійти...

...він ухитрився пошпотатися, і, падаючи...

...він хитро потягнув за курок рушниці так, що вона вистрілила немовби припадково.

Томі крикнув і впав.